

med hälsning från ordföranden

Höstterminen är redan i full gång och nu är intresset för geografiämnets utformning i skolan högaktuellt. Skolverket har precis börjat skriva syfte och mål för de nya kursplanerna då det gäller grundskolan. Gymnasieskolan har ännu inte fått sitt uppdrag men har ändå börjat så smått med att skriva examensmål för de olika programmen.

Under hösten kommer tre kursplaneutkast att presenteras från Skolverket. En arbetsgrupp bestående både av lärare, didaktiker och ämnesexperter tar fram syfte och mål för geografi och ett centralt innehåll för åk 7–9 samt kunskapskrav för betygen A, C, E i åk 9. Vidare tas ett centralt innehåll fram för SO åk 1–3 samt kunskapskrav för åk 3, ett centralt innehåll för åk 6 samt kunskapskraven för betygen A, C, E i åk 6.

I skrivande stund finns ännu inget innehållsmässigt att publicera men ni som med

intresse följer hur arbetet framskrider inom skolgeografen får möjlighet att lämna synpunkter på kursplaneutkast som presenteras på webben, se www.skolverket.se/skola2011

Datum för remissomgångarna kommer Skolverket att publicera på samma adress.

Geografilärares Riksförening har även i år erhållit stipendium för ämneslärares föreningar. Antal medlemmar inom respektive förening utgör numera ett viktigt kriterium för stipendiets storlek varför det är viktigt att vi gemensamt arbetar för att öka medlemsantalet för att säkra utgivandet av Geografiska Notiser och föreningens övriga verksamhet. Information om medlemskap finns förutom i GN även på hemsidan www.geografitorget.se

Annica Grundström ordförande
Geografilärares Riksförening

notiser

Introduktion till register över Geografiska Notiser 1943–1999

Conny Saxin

»I detta register eftersträvas största möjliga korthet och överskådlighet men däremot ej absolut fullständighet eller sträng bibliografisk noggrannhet.»

Så inleder lektor Per Holm sitt register över Geografiska Notiser perioden 1943–1957, som riksföreningen publicerat på sin hem-

sida (www.geografitorget.se). Det är med viss respekt som man inser med vilken möda hans och andras arbete genomfördes vid den här tiden. Här var det papper och penna och kanske någon skrivmaskin som hjälpte till och inga datorer.

Registret som introduceras här är en fil i Microsoft Office Excel (97- 2003) och är uppbyggt på ett annorlunda sätt än Per Holms. Jag har använt mig av klassifikationssystemet för svenska bibliotek, det sk SAB-systemet, samt systematiserat innehållet utifrån delvis andra utgångs-

punkter. Genom att identifiera och skilja pedagogiskt metodiska artiklar från andra mer allmänna eller ämnesspecifika har ett biblioteksliknande register skapats. För att göra registret mer överskådligt har jag rensat bort bland annat signum i klassifikationssystemet men också en del andra hänvisningar. Recensioner presenteras med ett antal nedslag men inte uttömmande. I registret har jag infogat Excels filterfunktion vilket gör det möjligt att snabbt kunna hitta författare, specifika sökord eller annat som man är intresserad av.

Beskrivning av registret

I registret finns följande rubriker; författare, år/häfte/sida, kommentar, sökord och ämnesord. Jag har nöjt mig med att ta med ett *sökord* per artikel i denna version. Prova gärna att använda filtret och undersök vem av *författarna* som har bidragit med flest artiklar eller hur många artiklar som är klassade som naturgeografi. Här kommer läsaren att upptäcka att tidskriften definitivt inte är riktad till dem som har specialintresse av naturgeografi. Undersök till exempel när tidskriftens grundare professor Helge Nelson i en polemisk men samtidigt saklig artikel gick till försvar mot kritikerna då han anklagats för att ha en föråldrad syn på geografiämnet. Hans kritiker angrep honom för att vara naturdeterminist med en förlegad ämnesuppfattning och de menade att det var en ny tid och att geografiämnet stod inför nya utmaningar. Ändå undrar jag med nutidens ögon om han inte hade en poäng i sin syn på ämnet med tanke på de globala miljöproblem som vi upplever idag? När publicerades den artikeln? Genom filterfunktionen kan

man alltså snabbt ta fram teman, författare eller annat som man intresserar sig för. I kolumnen *kommentar* finns en kort sammanfattning av essensen i artiklarna.

Ämnesorden är hämtade ur det ämnesordsregister som biblioteken använder när de systematiserar artiklar, böcker etc. I tidskriften dominerar naturligtvis artiklar med pedagogiskt metodiskt innehåll (Eab enligt SAB-systemet) men det finns också annat. Jag har definierat pedagogiskt metodiska artiklar utifrån begrepp som har relevans för skolan och som kan sägas ha en didaktisk koppling. Begreppet didaktik, som idag är vanligt förekommande i utbildningssammanhang, nämns till exempel redan 1945 i Geografiska Notiser av Erik Brännman i »Önskemål angående de metodiska anvisningarna i geografi för realskolan» (nr 3, sid 16–22).

Tanken slog mig till sist att omslaget till det första numret av Geografiska Notiser 1943 är påfallande likt första numret av National Geographic Magazine som kom ut 1888. Professor Helge Nelson, tidskriftens förste redaktör, gjorde tidiga studieresor till USA:s svenskbygder för att studera de svenska invandrarna och fick kanske inspiration på plats, vem vet? I det sammanhanget vill jag bara rekommendera den som har ett brinnande intresse och kanske också tid till förfogande att sätta sig ned och skriva Geografilärarnas Riksförenings historia. Föreliggande register som du hittar i länken nedan kan möjligen vara till hjälp. Välkomna till registret, som är tillgängligt på:

www.educ.umu.se/connys_mapp/geografilararnas_riksforening_hemsida_2.html

Conny Saxin är utbildningsledare vid Umeå School of Education, Umeå universitet.

E-post: conny.saxin@adm.umu.se

En exkursion på djupet eller holländarnas kamp mot vattnet

Magnus Grahn och Lena Eskilsson
(text och foto)

Förändrad lokalisering. Eller en resa i tid och rum – med och emot vatten! Det handlade sommarens exkursion till Ijsselmeer-poldrarna i Nederländerna om.

Drygt 30 exkursionsdeltagare i åldersspannet 17–70 samt underteknades 3-åriga dotter lockades av Kronobergskretsens femdagarexkursion till nämnda poldrar

och det blev en resa där stadsplanering, hållbar utveckling och människans kamp mot vattnet stod i centrum.

Många imponerades av det gigantiska vattenprojekt som holländarna har genomfört under 1900-talet, eller som vår busschaufför Morgan Hjalmarsson uttryckte det när vi på hemvägen nalkades Öresundsförbindelsen: »Vad är väl den här bron mot de holländska poldrarna!»

Kanske bara en droppe i havet, skulle någon ha vitsat till det, men holländarnas bygge av den enorma vallen Aufsluitedijk mot Nordsjön (figur 1) samt det 165 000 hektar stora torrlägningsprojektet av

Figur 1. Den stora vallen. Den 32 kilometer långa vallen Aufsluitedijk reglerar vattennivån på flera av poldrarna.

Figur 2. Perifert. Lelystad, som har fått sitt namn efter poldrarnas konstruktör Lely (se statyn), planerades att ligga i centrum men hamnade ändå i periferin.

fyra poldrar i Zuiderzee/Ijsselmeer mellan 1920 och 1970 går ingen obemärkt förbi. »Det blir nog årets höjdpunkt även om vi mest var under havets nivå», ansåg en av exkursionsdeltagarna, Birger Nilsson från Växjö.

Att sedan få områden i världen kan uppvisa så många nya byar och städer som Ijsselmeerpoldrarna i Nederländerna gör det inte mindre intressant. Emmelord, Lelystad och Almere har alla grundats under den senaste 60-årsperioden och de geografiska inslagen är både påtagliga och många: insomnande Lelystad som skulle ha placerats i centrum men som hamnade i periferin (figur 2) när den femte poldern aldrig byggdes, flerkärniga och blomstrande cykel- och busstaden Almere samt Nordostpoldern där Walter Christallers tankar om stadssystem användes som mall för bebyggelselokaliseringen.

Exkursionens mest spektakulära del var kanske cykelexkursionen i Almere. »En synnerligen framsynt satsning på den gående och cyklande människan och därutöver en prioritering av kollektivtrafiken», beskrev Bosse Hansson, Växjö, trafikplaneringen i staden.

Sammantaget tycktes exkursionsdeltagarna vara nöjda med de fem dagarna i Nederländerna. »En exkursion fylld och ’vattnad’ med intressanta miljöer och objekt», ansåg Dahn Andersson, Ulricehamn. Och visst lär kampen med och mot vattnet hamna allt mer i fokus i framtiden, såväl lokalt som globalt.

Magnus Grahn är gymnasielärare i geografi, historia och samhällskunskap på St Petri skola i Malmö. E-post: magnusgrahnlund@hotmail.com

Lena Eskilsson är lektor i kulturgeografi på Institutionen för service management, Lunds universitet. E-post: lena.eskilsson@msm.lu.se

kretsarna kallar

Västra kretsen – Sydkorea

Föredrag av Kristina Björkegren, ekonomilärare, som varit på studieresa i Sydkorea våren 2009. Föredraget kommer att ske på Mimers hus i Kungälv torsdagen den 15 oktober.

Vi träffas vid bibliotekets entré 18.00. Förriskningar serveras i lärarrummet före föredraget som senare äger rum i sal C463.

Icke-medlemmar kommer att få betala 20 kr i avgift.

Upplysningar och anmälan till Kristina Ahlsén (e-post: kristina.ahlsen@kungalv.se, tfn: 0303-23 82 67, 0702-71 55 89).

Välkomna!
Lennart Malmborg
ordförande

Påminnelse! Vänerkretsens årsmöte och höstexkursion!

Lördagen den 26 september är medlemmar och andra intresserade välkomna till Dalslands eget Vilda Västern – Stora Strands koppargruva i Ånimskog. Efter kort årsmöte och lunch i vacker omgivning åker vi in i ett jättelikt nyskapat månlandskap och studerar dalsländsk kvartsitbrytning och dess miljöpåverkan. Läs mer i GN nr 2 eller på www.geografitorget.se.

Anmälan senast 22 september till ann.engstrom-aberg@telia.com eller sture.tolgfors@telia.com

kretsarnas styrelser

Södra kretsen

Ordförande: Bengt Nilvén, Prästvägen 4, 247 45 Torna Hällestad, e-post: bengtnilven@hotmail.com; vice ordförande: Lena-Maria Petersson, Markörvägen 24, 226 49 Lund, e-post: lenamaria.katedralskolan@gmail.com; sekreterare: Mette Thorsen-Trondman, Regementsgatan 33A, 217 53 Malmö, e-post: mette.thorsen@pub.malmo.se; kassör: Magnus Grahn, Östra Vallgatan 5B, 223 61 Lund, e-post: magnusgrahnlund@hotmail.com; ledamot: Rickard Runnerstedt, Alnarpsvägen 11B, 232 53 Åkarp, e-post: rickard.runnerstedt@malmo.se; suppleant Linda Borg-Arnell, Spårögatan 3, 257 32 Rydebäck, e-post: linda.borg@malmo.se

Stockholmskretsen

Ordförande: Gunvor Larsson, Furunäsvägen 12, 181 43 Lidingö, tel: 08-765 53 07, e-post: gula@enskildagymnasiet.se; vice ordf: Kristina Hansson; sekr: Ewonne Ekmyr-Görransson; kassör: Gunilla Wahlberg Åberg; ledamot: Sickan Karlsson-Björkman.

Östra kretsen

Ordförande: Pia Anderson, Kungsbro Grindtorp 2, 590 75 Ljungbro, tel 013-663 89, e-post: piaan613@gmail.com; sekreterare: Josefin Bernhardsson; kassör: Karin Sandén, Bydegatan 407, 583 31 Linköping, tel: 013-21 28 79, e-post: karin.sanden@bredband.net; revisor: Björn Segrell, Fasangatan 52, 582 37 Linköping, tel: 013-28 28 20, e-post: bjose@tema.liu.se; valberedning: Niklas Sörman och Jimi Nilsson.

Vänerkretsen

Ordförande: Gunnar Odenkrants, Smedjegatan 10 A, 695 32 Laxå, tel: 0584-106 48; vice ordf: Anders Tidström, Kilsgatan 6 A, 703 54 Örebro; sekr och kassör: Ann Engström-Åberg, Hjortronstigen 2, 695 30 Laxå, tel: 0584-124 23, 070-550 16 02, e-post: ann.engstrom-aberg@telia.com

Västra kretsen

Ordförande och kassör: Lennart Malmberg (Djupedalsskolan), Tjäderstigen 13, 435 43 Pixbo, tel: 031-88 09 67, 0706-66 09 67, e-post: lennart.malmberg@telia.com; vice ordförande: Kristina Ahlsén (Mimers Hus Gymnasium), Göteborg, tel: 031-778 84 19, e-post: kristina.ahlsen@kungalv.se; sekreterare: Olis Oljelund, tel: 031-24 95 87, 0733-86 07 86, e-post: olis.oljelund@utb.harryda.se; ledamöter: Anneli Andersson-Berg (Frölundagymnasiet), e-post: anneli.berg.583@gbgd.se; Arne Beldau, e-post: beldau@gmail.com; Bengt Björksten-Magnusson, e-post: bengt.magnusson.bjorksten@gbgd.se

Kronobergskretsen

Ordförande: Peter Bengtsson, Västerportsvägen 22, 352 62 Växjö, e-post: peter.bengtsson@personal.tingsryd.se; vice ordf: Patrik Bengtsson, Golfgrundan 18, 352 49 Växjö; sekr: Johan Kåberg, Stockvedsvägen 2, 352 44 Växjö, e-post: johan.kaberg@procivitas.se; kassör: Ingemar Svensson, Surbrunnsvägen 37, 352 45 Växjö, tel 0470-239 27, e-post: ingemar.svensson@uppvidinge.se; ledamöter: Bo Hansson, Ulf Nilsson och Britt Söderling.